

אויב נישט נאָך קליגער הירשע=דוד קאַץ

אין אַ שטעטל הינטער בערדיטשעוו איז געווען אַ וואונדער=רבי. שלאָפֿע ט'ער געהיילט, עקרות פֿאַר געווינערינס געמאַכט.

מ'האַט דאָרטן געלעבט אין געמױערטע הייזער. קיין פרנסה האָט ניט אויסגעפֿעלט. מ'האַט זיך משמח געווען מיטן רבונו של עולם און מיטן רבין שליט"א. אַ סברא אַז דאָרטן טאַנצט מען שוין אין בױך בײַ דער מאַמען. פֿאַר קיינעם ניט געדאַכט, טאַמער שטאַרבט בײַ זײ אַ ייד, טאַנצט מען שוין ווייטער אַרום קבֿר. ווער קען דאָס פֿאַרשטיין די חסידים?

נאָר וואָס, אויף דער לבנה זײנען אויך דאָ שאַטנס. באַלד עפעס, האָט מען ניט געדאַרפֿט קלערן וועמען פֿאַרטשעפענען. האָט יענער גערעדט אונטער דער נאָז, האָט געהייסן אַז ער פֿאַנפֿעט ווי אַ לוטוואַק. אַ מצווה ניט אָפּגעהיט — לוטוואַק צלם=קאַפּ. אַ ווידערשפעניק קינד — לוטוואַק שײגען. פֿון זײנט דער גאָון האָט זײ אַריינגעלייגט אין חרם, די חסידים, האָט מען זיך אין אַ נויטפֿאַל אויך געשאַלטן, אַז יענער זאָל אַריינפֿאַלן צו די לוטוואַקעס.

צו זײ איז אַריינגעפֿאַלן אַ ליטוואַק. אַ ריכטיקער, ניט קיין צוגעקלערטער. ער איז געווען אַ פֿורמאַן מיט אַ שליחות אין מרחקים. פֿון קיין אייזנבאַן האָט ער ניט געהאַלטן. זאָל ער פֿאַרן אין סטאַמבול וועט ער די קליאַטשע דאָרטן אויך אַנטרייבן. אַן עקשן אַ ליטוואַק.

דער שטעטלשער שמש האָט דעם פֿרעמדן אין בית=מדרש געגעבן נאַכטלעגער.

מ'איז געקומען דעם בייזוואונדער אַנקוקן. ער איז געגאַנגען, דער ליטוואַק, מיט אַ קליין בערדעלע און אַ דייטשיש רעקל, אינגאַנצן אַן פּאות אַ ייד. זײן היטל איז אַפֿילו געווען אַ „ידיש היטל“, מיט אַ קאַזיריק, נאָר וואָס, אַנשטאַט אַ פֿלאַכן דעקל פֿון אויבן איז געווען אַ קאַפּוזע. אין גאַס האָבן אים נאַכגעשריען קינדער: „אַנגעבלאַזענער לוטוואַק“. ער'ט אַ שמייכל געמאַך, און זײ אַנגעזאָגט, אַז בלאָזן בלאָזט מען שופֿר.

אין בית=מדרש האָט דער ליטוואַק אַראָפּגענומען אַ גמרא. דאָכט זיך, די גמרא חגיגה, און אַפֿשר פּסחים. ער האָט זיך אַנגעהאַלטן אַן די צוויי עמודים ווי אַן די לייצעס.

דאָרטן האָט שוין געקלונגען. אַ ליטוואַק אַ בעל=עגלה איז אַריינגעפֿאַרן, זיצט ער אין בית=מדרש און לערנט אַ בלאַט גמרא פֿאַר זיך.

מ'האַט אים נאַרטיעט אַ יחידות מיטן רבין. האָט ער זיך פֿאַרענטפֿערט, דער מתנגד, אַז ער דאַרף דאָך ענדיקן דעם בלאַט. דאָרטן גופּא, אין דער גמרא וואָס ער האָט געהאַלטן אין לערנען, האָט ער אויפֿגעמישט אַז ס'שטייט געשריבן:

— אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחת. ווער ס'לערנט הונדערט מאָל אַ פרק איז ניט געגליכן צו דעם וואָס הונדערט=אײן מאָל.

איז דאָס געווען הייסט דאָס בײַ אים די גמרא חגיגה.

די חסידים קענט איר דאָך, זײ לאָזן ניט אָפעט. האָט אים אַ צווייטער איבערגעריסן: די פֿאַר מינוט וועט ער מיטן אייבערשטנס הילף גוטמאַכן דערנאָך. אַ יחידות מיטן רבין איז דוחה.

האַט דער ליטוואַק אַראָפּגענומען די מסכתא שבת, ער'ט אויפֿגעמישט, אַז ר' יהודה הנשיא זאָגט אַז די שטראַף פֿאַר ביטול תורה איז אַ האַרבע, די אייגענע זין קענען אַוועקשטאַרבן, רחמנא לצלן.

ווייטער האָבן זײ שוין געשוויגן, די חסידים. אַ ליטוואַק דאַרף דאָך אַבער אויף אַלצדינג אָפּענטפֿערן. אויס לשון קודש. וועגן דעם צי מ'קען גוטמאַכן געפֿטרטע צייט, האָט ער זײ שוין אַריינגעזאָגט אויף תרגום לשון:

— יומא פּאַן, ומחר בבית קברײ! — היינט איז מען דאָ און מאָרגן אויפֿן בית=עולם. די חסידים זײנען אַרויס. דער

אונטער=שמש האָט דעם גאַסט שטילערהייט אויפֿגעהויבן דאָס קנויטל פֿון נאַפֿט=לאָמפּ. דער ליטוואַק האָט זיך מיטן לאָמפּ מחיה געווען. די אותיות האָבן געגלינצערט, ווי אין הימל פֿאַר אַ פֿייערדיקער שקיעה.

***

צו מעריב האָט מען זיך אַלע אומגעקוקט אויפֿן ליטוואַק. מער ט'מען אים קיין קשיות ניט געפֿרעגט. אַז אַ ייד זאָגט זיך אַפּ פֿון אַ יחידות מיטן רבין איז ניטאָ וואָס צו ריידן.

נאָכן דאַוונען איז דער ליטוואַק ווייטער געזעסן איבער דער גמרא ביז דער ליכט פֿון נאַפֿט=לאָמפּ. אין בית=מדרש איז אַריין אַ זינדל פֿון שטעטלשן גביר, אים האָט נאָך געפֿעלט אַ פֿאַר יאָר צו בר=מצווה. דאָס יינגעלע מיט פֿליענדיקע רויטע פֿאות האָט זיך מיט חשק אַוועקגעזעצט האַרט לעבן ליטוואַק. מיט קיין פיפּס האָט ער דעם פֿרעמדן ניט מפֿסיק געווען אין לערנען.

ראַפֿטעם האָט דער מתנגד אַ חברישע האַנט געלייגט אויף דער פֿלייצע פֿון יינגעלע. ער האָט אים גענומען פֿאַרטייטשן די גמרא, מיט רש"י און תּוספֿות. זיין ליטווישע אויסשפּראַך האָט דעם יינגעלע אָנגעמאָן אַ בישוף. גראָד ווי רעלסן, גיך ווי אַ באַן. שאַרף ווי אַ קערב=זעג.

אַפּגעפֿאַרטיקט אַ סוגיא האָט דער ליטוואַק אַליין אַן הפֿסקה געמאַכט. ער האָט אַ פֿרעג געמאָן ביים יינגעלע ווי רופֿט מען אים. דאָס יינגעלע האָט ביים ליטוואַק געפֿרעגט פֿון וואַנען קומט ער.

— פֿון נאַראַט. ניט ווייט פֿון גאַראַן.

— ס'אָ שטאַט?

— אַ פֿיצניקע שטעטעלע. קלענער אַ סך ווי דאָ, אַרעמער אַ סך.

— ווי ווייט איז דאָס פֿון דאַנען, אומגעפֿער?

— אַז דעם אום=געפֿער וואָס דאַרף מען? פֿון דאַנען נאַראַט איז ניין הונדערט פֿיר און זעכציק וויאַרסט.

— וואו איז דאָס?

— ווילנער גובערניע 'סטע געהערט?

דערהערט „ווילנער גובערניע“, האָט דעם יינגעלע מיט די געפֿלאַכטענע פֿאות אַ צופּ געמאָן אין האַרצן. ער האָט געשטומט. קיין שום חסיד קען ניט בלייבן גלייכגילטיק אַז לעבן אים שטייט אַ ייד פֿון ווילנער גובערניע. זאָל זיין אַ ליטוואַק אַ מתנגד.

— ביי אַיך איז דאָ אַ רבֿ?

— וואַדען, אַ גלח?

— קיין וואונדער באַווייזט ער ניט?

— יינגעלע! ביי אַ מענטשן איז קלוגשאַפֿט דער גרעסטער וואונדער. ער איז קלוג ווי שלמה המלך.

— ער דביקעט זיך ניט מיט די יידן? מ'איז טאַקע טרויעריק דאַרטן?

— יינגעלע! געמאַכטע פֿרייד איז אומעטיקער פֿון אַלע אומעטן. דעם לערנערס אומעט איז פֿריידיקער פֿון אַלע פֿריידן. אַז דו'סט עלטער ווערן וועסטו אַריינפֿאַרן. נאַראַט. ניט ווייט פֿון גאַראַן.

צומאַרנס פֿאַר שחרית איז דער יינגל אַריין אין בית=מדרש מיט זיינע חברימלעך אויפֿזוכן דעם ליטוואַק. קיין סימן איז פֿון אים ניט געווען.

***

אויך אַ חסיד נאָגט די תּאווה אַ זאָך צו דערגיין. אַ נפּקאָ-מינה, ס'ברענט ניט. ס'איז אַוועק אַ יובל מיט יאָרן. פֿון יינגעלע איז געוואָרן אַ בייכיקער ייד מיט גרויע פּאות. ער איז געווען פֿון די שטעטלשע גבירים. די ניין קינדער זיינע האָט ער אויסגעגעבן. די ווייב איז געשטאַרבן פֿון אַ האָבן און ווייטער ט'ער שוין ניט חתונה געהאַט. שיער ניט אַלע רווחים האָט ער אַוועקגעגעבן דעם רבינס הויף. וואָס אַ רבי קען אַ גראַשן אין מעשים טובים פֿאַרוואַנדלען קען אַ פשוטער ייד מיט קיין טויזנטער אויך ניט מאַכן.

דאָמאַלסט איז אים צו חלום געקומען דער ליטוואַק, ווי ער זיצט אין בית-מדרש ביים נאַפֿט-לאָמפּ. ער'ט אים דערזען ווי ער טוט אַ זאָג מיט זיין ליטווישער אויסשפּראַך: ווילנער גובערניע 'סטע געהערט? אַז דו'סט עלטער ווערן וועסטו אַריינפֿאַרן. נאַראַט. ניט ווייט פֿון גאַראַן.

ער איז אַוועק צום רבין, שוין יענעם רבינס אַן אייניקל. אַז ביי זיי גייט דאָך עס פֿון טאַטן צום זון. האָט ער אים דערציילט אַז אים איז צו חלום געקומען אַ ליטוואַק וואָס איין נאַכט ט'ער גענעכטיקט אין בית-מדרש מיט אַ יאָר פֿופֿציק צוריק. אַ פֿורמאַן וואָס האָט געקענט לערנען אַ בלאַט גמרא. סיי אין בית-מדרש און סיי אין חלום האָט אים דער ליטוואַק געבעטן אַ קוק טאָן ביי אים אין ווילנער גובערניע.

דערהערט ווילנער גובערניע האָט אויך דעם רבין אַ צופּ געטאַן אין האַרצן. ער'ט וויל געוואוסט אַז דאָרטן איז תּורה לערנען אַ קנין ביי גאַנץ פּלל ישראל. האָט אים דער רבי געענטפֿערט אַזוי צו זאָגן: — פֿון הימל איז דאָס! קיין „צופֿעליק“, איז נישטאָ! דער בעל שם טוב האָט מבאַר געווען דעם ענין פֿון השגחה פרטית. אַז אַ ווינטל טראַגט איבער אַ בלעטעלע פֿון אַ בוים, פֿון איין אַרט אויף אַ צווייטן אַרט ביז וואַנען עס בלייבט ערגעץ ליגן, איז עס אַלין השגחה פרטית. איז דאָך קל וחומר אַז דער אייבערשטער האָט דעם ליטוואַק דאָ הי צוגעשיקט מיט פֿופֿציק יאָר צוריק. ביסט גאָר געבוירן געוואָרן צו אַזאַ מין שליחות. נעם דיר מיט חסידישע ספֿרימלעך מיט די סידורים פֿון אר"י הקדוש און לאַז דיך אין וועג אַריין קיין ווילנער גובערניע. אַנוואַרעמען די נשמות דאָרטן! אַ סכּראַ אַז די גאַנצע שטאַט וועט ביי זיי ווערן חסידים. ניט פֿאַרגעסן זאָגן תּפּילת הדרך.

***

דער חסיד האָט זיך אַוועקגעלאָזן אין וועג אַריין. קיין בערדיטשעוו ט'ער געכאַפּט אַ פֿור. דאָרטן איז ער אַרויף אויפֿן אייזנבאַן. ער איז דורכגעפֿאַרן סלאַוויטע, ראַוונע, בריסק, ביאַליסטאָק, האַראַדנע, לאַנדוואַראָוו. ס'איז געווען נאָך שבועות. אין פֿענצטער האָט ער דערזען ווי די פֿעלדער ווערן אַלין אַרעמער. די ליטווישע ערד האָט וואַרהאַפֿטיק נאָר צו בולבעס געטויגט.

צו די ערשטע פּאַסן פֿרימאַרגן-ליכט איז אַנגעקומען דער צוג אויפֿן ווילנער וואַקזאַל. פֿורמאַנעס האָבן די באַנען אַפּגעוואַרט.

דער אַמאָליקער פֿורמאַן איז שוין לאַנג אויפֿן פֿורמאַנישן הימל געווען. האָט זיך דער חסיד אויסגעקליבן אַ יידן וואָס איז געווען אויף אים ענלעך.

— וואוהיין?

— נאַראַט. נישט ווייט פֿון גאַראַן.

— נאַראַט? גאַראַן? עק וועלט! אַז ס'איז קיין זאָך דאָרטן נישטאָ!

— איז דאָרף מען נישט, כּל פּאַרן מיט אַ צווייטן.

— נאָ-אַ-אַ! אַף נאַראַט!

אַזוי האָט דער פֿורמאַן צום פֿערד אַ שריי געטאַן. דער פֿערד, ער איז געווען אַ געזונטער קאַשטאַן, האָט די ברייטשקע געשלעפּט אויף יריד גאַס, ער איז אַרויס פֿון שטאַט אויף מאַלאַדעטשנע. אַלצדינג פֿאַר דעם ווי דער פֿורמאַן האָט אַ צי געטאַן מיט אַ לייצע. אונטערוועגס האָט ער ביי זיך אַ טראַכט געטאַן, דער חסיד, אַז דער פֿערד איז אויבעט אַ ליטוואַק.

***

אָנגעקומען אין נאַראַט, וואָס ניט ווייט פֿון גאַראַן. דער חסיד איז אויסגעשטיגן פֿון וואָגן. אינמיטן גאַס ט'ער גענומען לאַכן. דער גאַנצער נאַראַט איז געווען אַ ביסל הילצערנע כאַטעס, קרומע, האַלב איינגעזונקענע אין דער ערד. אויך מיר אַ שטאַט!

אין אַן אויגנבליק האָט זיך אָנגעזאַמלט גאַנץ נאַראַט. מ'האַט זיך מחיה געווען מיטן פֿרעמדנס אויסטערליש יידיש לשון און די סאַמע-זיידענע מלבושים פֿון יענער זייט סמבטיון. מ'האַט אים שיין אָפּגעגעבן שלום.

— אַ ייד מעג דאָ ביי אײַך נעכטיקן אין בית-מדרש אַ נאַכט?

— חס ושלום! וואָס פֿאַראַ בית-מדרש? ביי מיר 'עט איר נעכטיקן! איך גיב אײַך אָפּ די שלאָפֿשטוב! ביי מיר!

— אַוואָס דאַרפֿט איר אים האָבן? ביי מיר וועט אײַך זיין ווי אין גלובאַק.

— איך וועל באַצאָלן פֿאַרן נאַכטלעגער.

— מיט אייערע געלט 'עט איר אין גאַס שלאָפֿן! דאָ נעמט מען ניט קיין געלט ביי אַ יידן וואָס פֿאַרט דאָ אַדורך! נאַראַט איז נאַראַט און סדום איז סדום!

דער שטעטלשער בעקער האָט פֿון קיין חכמות ניט געוואוסט. ער האָט דעם חסיד אָנגענומען פֿאַר דער האַנט און אַוועקגעפֿירט אין שטוב צו זיך.

ביי די נאַראַטער האָט מען געהערט מערניט אין וואָרט: „אויסגעכאַפֿט“.

דעם בעקערס קינדער זיינען אין פֿאַראַויס אַהיימגעלאָפֿן. אַז דער טאַטע איז אַריין מיטן גאַסט האָבן זיי דריי מאָל אויסגעזונגען „שלום עליכם, מלאכי השרת, מלאכי עליון“, פונקט ווי אום שבת.

ס'איז געווען אַן אַרעם שטיבעלע מיט אַן ערדענער פּאַדלאָגע. אינמיטן איז געשטאַנען אַ שטיינערנער אויוון וואָס האָט פֿאַראַיינועגס דאָס שטיבעלע אינצווייטן געטיילט.

דער בעקער האָט צוגעשטעלט אַ פֿלאַש בראַנפֿן און געמאַכט לחיים מיטן פֿרעמדן. די בעקערין האָט דערלאָנגט טייגלעך אין האַניק מיט פֿלוימען-קאַמפּאַט.

***

מ'איז אַוועק אין בית-מדרש אויף מנחה-מעריב.

אַזאַ אַרעם בית-מדרשל, אינגאַנצן פֿון האַלץ, האָט דער חסיד נאָך ניט געזען. צו אים איז צוגעגאַנגען דער רב. ער'ט זיך דערפֿרייט אַז ביי אים אין בית-מדרש קומט דאַוונען אַ ייד פֿון אַ ווייטן לאַדן.

דער חסיד האָט אים שטילערהייט אַ פֿרעג געמאָן ווי אַזוי מ'קען דאַוונען אַן אַ גאַרטל. דער רב האָט אים אַוועקגעלייגט אַ האַנט אויף דער פֿלייצע.

— אַ גאַרטל לייגט מען איבערן מענטעלע פֿון אַ פּסולער ספֿר תּורה!

האַט אים דער חסיד ווייטער געפֿרעגט פֿאַרוואָס טייל יידן גייען אום אין גאַס בגילוי ראַט.

— אַז ס'גייט ניט אין קיין דין. אַזווי'ט געפּסקנט דער גאַון. הלכות נטילת ידים, סימן ח, סעיף ב'.

דערהערט „גאַון“, האָט דעם חסיד אָנגעכאַפּט אַן אימה, די זעלביקע אימה וואָס מיט פֿופֿציק יאָר פֿריער, אַז ער האָט יינגלווייז דאַמאַלסט דערהערט „ווילנער גובערניע“. ער איז דאָ דאָ אין לאַנד פֿון ווילנער גאַון.

צווישן מנחה-מעריב האָט דער רב געלערנט מיט די באַלעבאַטים אַ שיעור יורה דעה. סיי פֿון טור און סיי פֿון מחבר

מיטן רמ"א. אלע וויילע ט'ער געבראכט דעם ט"ז מיטן ש"ך. יעדן סעיף האָט ער אָפּגעשלאָסן מיטן גר"א, דעם ווילנער גאָן. דער רב האָט יעדן אין די אויגן אַריינגעקוקט און מסביר געווען אַ זאָך ביז וואָנען ער האָט ניט געזען אַז מ'פאַרשטייט גענוי. דעם חסיד איז אויפֿגעלאָפֿן אַ שווייס. טאָמער וועט מען זען אַז ער איז ניט קיין קענער אין די קליינינקע אותיות. דער סוף איז געווען אַז ער האָט אַלצדינג פֿאַרשטאַנען. צום ערשטן מאָל אין זיינע יאָרן ט'ער תּוֹפֿס געווען אַ מחלוקת צווישן די פּוסקים „אינעווייניק“. אַן עלית נשמה איז דאָס אים געווען.

שפעט ביינאַכט האָט אים דער בעקער אַ זאָג געמאַן:

— זייט וויסן, אַז דער נאַראַטער רב איז קלוג ווי שלמה המלך.

— פֿרעגט נישט. דאָס האָט מען מיר מיט פֿופֿציק יאָר צוריק נאָך געזאָגט וועגן אַ פֿריערדיקן נאַראַטער רב.

אַזוי גאָר?

***

פֿאַרטאָג איז דער בעקער אַוועק אין בעקעריי. דער חסיד האָט סי ווי ניט צוגעמאַכט קיין אויג. איז ער אויך אַרויס אינדרויסן. דאָרטן האָט ער דערזען ווי דער רב לאָזט זיך אין וואַלד אַריין. איז ער אים פֿונדערווייטנס נאָכגעגאַנגען. וואָס קען האָבן אין וואַלד אַ רב?

דער רב האָט אים באַלד דערזען ווי ער גייט אים נאָך.

— איר גייט אויך אין וואַלד אַריין שפּאַצירן? טאָ קומט. אינצווייטן איז פֿריילעכער.

— וואַזאָהין?

— אַ קראַנקע יידענע, זי לעבט דאָ ניט ווייט. אויפֿן דאָרף.

— מיט רפֿואות?

— רפֿואות גיט דער פֿעלדשער.

— איך האָב מיט זיך געלט. איך וועל איר שענקען אַ נדבֿה.

— מ'דאָרף דאָך ניט. דערויף איז דאָ אַ גמילת חסד. גיט בעסער זיי, וועט מען אויסטיילן אלע אַרעמעלייט.

— איז מיט אַ ברכה? אונדזער רבי היילט מיט אַ ברכה.

— מיינע ברכות האָבן נאָך קיינעם ניט אויסגעהיילט.

ווייטער האָט מען צווישנאַנאָד ניט געשמעסט. פֿון טויאיקע צווייגן זיינען זיי ביידע גענעצט געוואָרן. אינדערווייטנס האָט זיך אָנגעזען דאָס שטיבעלע וואו ס'האָט געלעבט די אַלמנה. דער נאַראַטער רב איז אַריין אינעווייניק. דער חסיד איז אַ שטומער געשטאַנען אויף דער שוועל און זיך צוגעקוקט.

— ראַכאַיקע, וואָס וויינט איר?

איר האָט שוין פֿון יאָרן אָפּגענומען דאָס לשון. נאָר פֿון אירע קלוגע אויגן איז געווען באַשימפּערלעך אַז זי איז ביי די קלאַרע געדאַנקען.

פֿון בוזעם-קעשענע האָט דער רב אַרויסגענומען אַ ביכעלע. דאָס איז געווען אַ פּרשת שבוע מיט מפרשים וואָס מ'האָט אין ווילנע אַרויסגעלאָזן.

האַרבע עבֿרי לייענען איז פֿאַר אירע כוחות ניט געווען. די זקנה האָט זיך אָבער מיטן ביכעלע מחיה געווען. געהאַלטן, געגלעט, אויפֿגעמישט.

דער רב האָט גענומען דערציילן פֿון דער סדרה מיט זיין האַסטיקן ליטווישן קול. די קראַנקע יידענע האָט זיך גענומען אויפֿמונטערן.

נאָכדעם האָט ער איר געזאָגט וואָס רש"י מאַכט, שוין מיט אַ ניגון. די קראַנקע האָט באַוווּזן אַ מאַך טאָן מיט די ליפֿן: „איי גוט“.

דאָן האָט ער גענומען דערציילן מעשיות פֿון מדרש, אויף אַ בדחנישן שטייגער, מיט לאַבעדיקס און וויינעדיקס. די קראַנקע האָט גענומען שאַקלען מיטן קאָפּ אַהער און אַהין צום טאַקט פֿון די מעשיות.

נאָכער האָט ער געבראַכט משלים פֿון מוסר ספֿרים, אויף אַ מגידישן משקל.

צום סוף האָט ער דערציילט פֿון אַ גמרא וואו מ'ברענגט פֿון דער סדרה אַ פּסוק. די קראַנקע האָט קוים פֿאַרשטאַנען אין וואָס דאָ איז געגאַנגען. שוין דער גמרא ניגון, ביי איר דאָרטן עק וואַלד אין דער כאַלופּע, האָט איר צוגעגעבן אַ שטיק געזונט. מיטן פֿאַרקרימטן מויל האָט זי זיך פֿאַר גרויס פֿרייד צעשמייכלט.

***

דער חסיד איז שוין געבליבן אין נאַראַט אַ מתנגד. טאַמער האָט עמעצער געלאָזן פֿאַלן אַז דער נאַראַטער רב איז קלוג ווי שלמה המלך, האָט ער שטילערהייט אַ זאָג געטאָן:

— אויב נישט נאָך קליגער.